

נייר עמדה

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – הזכות להישבח), התשע"ה–2015

מבוא

במסגרת "חוק הגנת הפרטיות", האדם רשאי לדרוש שיוסר פרסום בעיתון על מעשיו, אם הדבר פוגע בפרטיותו, אך אינו מאפשר להסיר את המידע ממנועי החיפוש במרשתת (האינטרנט). בניגוד לכתבות בעיתונות הכתובה או האלקטרונית, שהן חד פעמיות במהותן וחולפות עם הזמן, המידע הנצבר במנועי החיפוש נשמר שנים הרבה, ומאפשר גם קישורים בין פרטי המידע, העלולים להביא לידי הכפשת האדם ופגיעה בשמו הטוב. הצעת החוק החדשה שמציע חבר הכנסת עופר שלח מבקשת לשנות את המצב הקיים ולחייב גם בעלי מנועי חיפוש במרשתת להסיר מאתריהם מידע שיש בו כדי לפגוע בשמו הטוב של האדם. הסרת המידע מכוח הצעת החוק הזאת תתאפשר רק אחרי שפנה המבקש למפעיל מנוע החיפוש ונענה בסירוב, ולאחר שבית המשפט שקל את האיזון הראוי בין טובת הציבור, שיהיה המידע נגיש לציבור לעומת הפגיעה בפרט. נייר עמדה זה בא להציג את נקודת המבט היהודית בעניין זה.

מבט יהודי

א. חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת. מנקודת המבט היהודית, חופש הביטוי מוגבל כששמו הטוב של האדם עלול נפגע, מפני שזכותו של הציבור לדעת אינה עומדת בפני עצמה, אלא היא רק אמצעי חברתי שמטרתו לקיים את חובתה להגן על החברים בה. המשפט היהודי רגיש לשני עקרונות: מצד אחד, התורה מגינה על שמו הטוב של אדם, ואוסרת פרסום מידע העלול להכפיש את שמו;¹ ומצד שני, היא מאפשרת, ואף מחייבת, למסור מידע על האדם, אם המידע נחוץ כדי להגן על אחרים זולתו.²

ב. מחיקת מידע ממנועי חיפוש במרשתת. הדיון בשאלת מחיקת מידע ממנועי חיפוש במרשתת ייחודי מפני שיש לו שתי פנים. מצד אחד, התועלת שבהפצת מידע במרשתת אינה ברורה. אם פרסום מידע באתרי חדשות וכדומה אמור להיות בעל ערך ותועלת מיידיים, בשמירת מידע לאורך זמן ואפשרות דלייתו באמצעות מנועי החיפוש תועלתה ברורה הרבה פחות, ונזקה נשאר על עמדו.³ מצד שני, מנועי החיפוש אינם מייצרים מידע ואין למפעיליהם כוונה להזיק, מפני שהמנועים פועלים אוטומטית. נמצא שהדיון אינו בשאלת ההיתר לפרסם את המידע באמצעות מנועי החיפוש, אלא בשאלת החובה למחוק מידע קיים הגורם נזק לאדם מסוים.

הצעה מעשית

לאור האמור לעיל, נראה לנו שיש לקבוע שבקשה למחיקת מידע ממנוע חיפוש צריכה להיות מלווה בהוכחת האפשרות לפגיעה ישירה במבקש. לאחר קבלת בקשה למחיקת המידע, אם ימצא בית המשפט שאין תועלת בשמירת המידע במרשתת או שהתועלת אינה ברורה, ויש פגיעה ברורה במבקש, יורה על מחיקת המידע ממנוע החיפוש.

¹ האיסורים על הכפשת שמו של הזולת, איסור לשון הרע ורכילות, נלמדים מן הפסוק (ויקרא יט, טז): "לא תלך רכיל בְּעַמֶּיךָ". וזה לשון הרמב"ם בעניין זה (הלכות דעות, פרק ז, הלכה ב): "אי זהו רכיל! זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר: כך אמר פלוני, כך וכך שמעתי על פלוני. אף על פי שהוא אמת, הרי זה מחריב את העולם. יש עון גדול מזה עד מאד, והוא בכלל לאו זה, והוא לשון הרע, והוא המספר בגנות חברו, אף על פי שאומר אמת".

נוסף על הלאוים הללו, יש איסור לבייש כל אדם, ובפרט ברבים: "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים" (בבא מציעא נח ע"ב).
² הצינוי לעזור לזולת נלמד מסוף הפסוק הנזכר לעיל: "לא תלך רכיל בְּעַמֶּיךָ, לא תעמד על דם רַעֲךָ". וזה לשון רבי ישראל איסור בעניין זה (פתחי תשובה על אורח חיים, סימן קנו): "בספרי המוסר האריכו בחומר איסור לשון הרע, וראיתי לנכון להעיר לאידך גיסא שיש עון גדול יותר מזה, וגם הוא מצוי ביותר, וזהו מי שמונע עצמו מלגלות אוזן חברו במקום שיש צורך להציל עשוק מיד עושקו, מפני שחושש לאיסור לשון הרע, כגון הרואה מי שאורב לחברו להרגו בערמה, או שחותר מחתרת באישון לילה ואפלה בביתו או בחנותו של חברו, ומונע את עצמו מלהודיע לחברו ולהזהירו בעוד מועד, מפני שחושש שהוא בכלל איסור לשון הרע, ובאמת שהנהג כן גדול עונו מנשוא, ועובר על לא תעמוד על דם רַעֲךָ".

³ כך עולה מדברי הרמ"א (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תרו, סעיף א). הרמ"א כותב שמי שנפגע על ידי אדם אחר, והפוגע בו ביקש את סליחתו, הוא חייב לסלוח לו. אולם אם מדובר בהוצאת שם רע, הנפגע אינו צריך לסלוח למי שפגע בו. הטעם להלכה זו בא ב"משנה ברורה, ס"ק יא) לעתים יש מי ששומע את הוצאת השם רע ואינו שומע את הסליחה וההתנצלות, והנוק עומד בעינו ואי אפשר לתקנו. דבר זה מעיד על רגישותה של ההלכה ליציבותה של לשון הרע, והחובה לנסות לסלק דברי לשון הרע מפרסומים ציבוריים, אם אין תועלת בפרסומם.